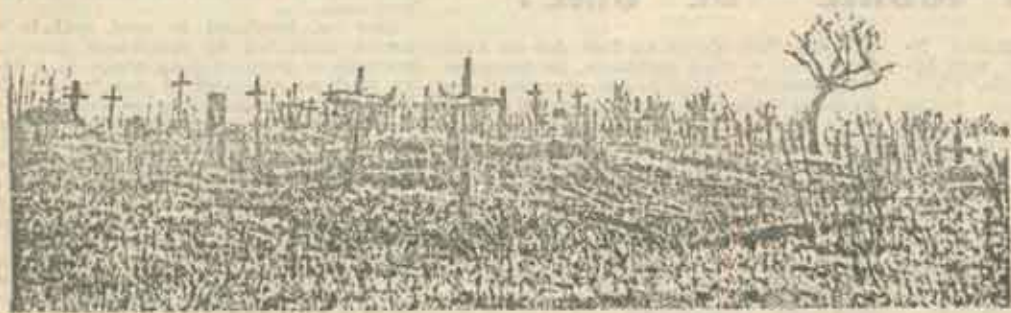

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 11 (61) • 22 MARTIE 1991

Fotografie de NICOLAE RAILEANU

Basarabia, care odinioară era a treia parte a Moldovei, nu mai ține de legea românească, deși chiar și azi tirgurile și satele din preajma gurilor Dunării sînt pline de moldoveni creștini care suferă totuși impilarea.

DIMITRIE CANTEMIR

DIN ȘUMAR:

- Europa Mare. Semnează : **BOGDAN GHIU**
- „Noi luptăm împotriva comunismului, nu a comuniștilor”. Un interviu cu dl. **CORNELIU COPOȘU**, realizat de **ANDREEA PORA**
- Cum s-a salvat colacul de salvare ? (Convenția Națională a F.S.N.). Reportaj
- Între thatcherism și social-democrație. Semnează : **CĂLIN ANASTASIU**
- „Noi am evitat lupta fratricidă”. Fragmente dintr-un dialog cu dl. **ANDREI VARTIC**, deputat al poporului din Moldova, realizat de **VICTOR BĂRSAN**

REFERENDUM ÎN ȚARA FURATĂ

„Am plecat de acasă și am ajuns acasă”, a spus Nichiță Stănescu cînd a sosit, cu ani în urmă, la Chișinău. Un asemenea sentiment îl ai, amplificat, atunci cînd privești tricolorul fluturînd deasupra clădirilor apăsătoare cu care Imperiul Sovietic a împins pămîntul Basarabiei. E același tricolor ca și la București, la Iași sau la Alba Iulia — și totuși nu este exact același. Căci în mijlocul său apare străvechiul simbol al Mușatinilor, zimbriul moldav.

Pînă la Revoluție, steagul nostru purta în centru povara stemei comuniste. Apoi, stema a fost îndepărtată, și în locul ei a rămas un gal, semn al rănii pe care o săpase în sufletele noastre sclavia roșie. Dacă România ar fi revenit la monarhie, probabil că acest gol s-ar fi umplut cu stema antebelică. Dacă ne-am fi găsit odihna într-un alt așezămint politic stabil, probabil că golul s-ar fi umplut cu simbolul aceluia așezămint. Dar nu ne-am găsit-o, și cum am vrut să izgonim amintirea acelei rani, am umplut-o cu galbenul din jur.

Dar basarabienii, care au găsit formula concordiei, au găsit și imaginea ei: străvechiul zimbriu moldav, animalul-călăuză, cel care îi conduce pe vitejii ce rătăcesc prin întunericul codrilor spre pămîntul făgăduit, spre locul desculecării, spre spațiul sortit să adăpostească viața comunitară.

Căci în lupta lor, în a cărei victorie pînă de curînd puțini mai sperau, și care în fond este un miracol ce se adaugă lanțului de miracole care constituie istoria supraviețuirii noastre, basarabienii au găsit criteriul unificator în elementul național, în tradiție, în valorile perpetuate prin viața sătească, în limba strămoșilor și a lui Eminescu.

Victoria lor este pilduitoare pentru întregul popor român. Mulți dintre oamenii noștri politici ar trebui să facă un pelerinaj smerit în Republica Moldova. Acolo, miniștrii — cu toții moldoveni — sînt adevărați slujitori ai binelui public. Acolo, o bună parte dintre deputații poporului au redat acestei funcții demnitate și noblețe. Acolo, idealul primează în fața egoismelor mărunte. Acolo, spiritul a învins materia.

Nici un sacrificiu nu este zadarnic, s-a spus în vremurile fără speranță ale stalinismului. Căci forța acestor oameni nu vine numai din ei înșiși, ci și din sutele de mii de victime ale războaielor, ale deportărilor, ale foametei. Prin ei vorbesc totodată milioanele de vieți mutilate de impilare, umilire, estenuare, mizerie.

Cit de senină și deplină este victoria acestor oameni care nu au de opus tancurilor sovietice decît încrederea în dreptate și adevăr o poate arăta o simplă plimbare prin centrul capitalei. În timp ce prin fața statuii lui Lenin, înălțat pe un soclu monumental, gata să vorbească unei mulțimi inexistente, oamenii trec grăbiți, lăsîndu-l pe marele arhitect al dezastrului în singurătatea despoților, în fața statuii lui Ștefan cel Mare, croită după o măsură mai apropiată omului, moldovenii se adună într-un perpetuu Sfas al Țării. Soclul statuii este inundat de flori, iar la baza lui arde de-a pururi o candelă o nădejdie. Pe gardul din spatele monumentului sînt atîrnate panouri cu lozinci. „Cu noi sînt Țara și Dumnezeu.” „ARMATA NAȚIONALĂ. Nu vrem să mai murim pentru Imperiu.” „A fi comunist înseamnă a fi imperial ori supus imperialilor.” Pe același panou e scris, în continuare, refrenul Inului Golanilor.

Reflecția acestei situații în viața politică oficială o constituie o desfășurarea Referendumului. Acest act, menit să ofere o bază legală pentru menținerea în Imperiu a popoarelor înrobite, menit să ofere deschiderea unei căi de vindecare a Moralei Balnav, s-a transformat într-o demonstrație vie și demascatoare a brutalității, ilegalității și insolenței politicii Centrului, ilegal din start — căci dreptul internațional interzice organizarea de referendumuri în teritoriile ocupate — ilegal, o dată în plus, prin hotărîrile puterii instituite în Republica Moldova, Referendumul s-a desfășurat, tragicomic, cu concursul trădătorilor și trupelor de ocupație, prin forță și șantaj. După ce unele autorități sovietice, dovedind o stînjenoare lipsă de imaginație, au justificat intrarea trupelor în Republica Moldova ca fiind un răspuns la adunările unor voluntari moldoveni în păduri — adunări atît de bine camuflate încît nimeni n-a găsit nici un indiciu al desfășurării lor — alte autorități au declarat că nu intraseră nici un fel de trupe. Ceea ce nu i-a împiedicat pe liderii de partid de la Kremlin să comunice subalternilor lor de la Chișinău — continuînd încercarea de a pune autoritatea de partid peste autoritatea de stat — că trupele au fost retrase. Dacă la Cahul echipe de 3-5 bătăuși bruscau oamenii, silindu-i să intre în centrele de votare, în alte locuri, adeziunile s-au obținut prin amenințări cu neplata salariilor, neacordarea cartelelor pentru alimente sau cu recrutarea.

Modul în care a reacționat marea majoritate a oamenilor la aceste silnicii a demonstrat că frica a dispărut din Republică. Un atare mesaj a fost transmis poporului printr-un discurs televizat de către președintele Mircea Snegur. Asemenea vovăzilor intrate în legendă, Snegur s-a aflat în toate acele zile în mijlocul poporului său; vorbindu-i în cuvinte simple și convingătoare, îmbărbătîndu-l. Curajul președintelui Republicii, al primului-ministru, al președintelui Parlamentului, care au înfruntat fără să șovăie amenințările Centrului, i s-a alăturat curajul poliției — care a fost gata să intervină pentru a-i proteja pe oameni împotriva atacurilor militarilor sovietici —, curajul reporterilor — care au demonstrat cum aceeași persoană poate vota și de 20 de ori —, curajul celor care au organizat pichete pentru descurajarea votării.

Despre curajul oamenilor acestor pămînturi, abandonate în 1940 Armatei Rusii, s-a vorbit prea puțin. E de datoria noastră să îndreptăm, cit mai curînd și cit mai deplin, această vinovată omisiune. ■

VICTOR BĂRSAN

PAVEL CÂMPEANU

G.D.S. despre G.D.S.

Este destul ca cineva să citească răs-punsurile la această anchetă... pentru a-și da seama că G.D.S. nu este un „lider de opinie”...

1. prin definiție, dialogul nu constă în retorica aceleiași opinii de către diverse persoane...

2. Grupul nu s-a constituit pentru a elabora opinii unice, împărtășite sau asimilate de toți membrii săi.

3. prin însăși substanța aspirațiilor sale, Grupul nu-și putea propune să devină lider — nici de opinie, nici de orice altceva.

G.D.S. s-a constituit cu intenția de a deveni o „instanță de reflexie critică”. Din punctul meu de vedere această intenție avea o conotație istorică specială.

S-a schitat oare Grupul de această îndatorire fundamentală într-o măsură care ar putea fi considerată ca un succes? După părerea mea — nu.

Preponderante nu mi se par rezultatele,

ci neajunsurile. Felurite ca substanță și proporții, acestea au o ultimă sursă comună: dificultatea de a-și defini identitatea în practică.

Temp de un an, Grupul s-a menținut ca o comunitate umană în care diversitatea experiențelor, înclinațiilor și părerilor era ocazia de valorile simple ale politicii, respectului mutual și toleranței, practică chiar și în cazurile când unele dezacorduri căpătau forma polemicii publice.

Paris, 5 martie 1991

* Răspunsurile au apărut în nr. 52 și 53 ale revistei noastre — 18 ianuarie și 25 ianuarie 1991.

CUVÎNTUL

rostit de M.S. Regele Mihai al României la Universitatea Duke, Durham, Carolina de Nord (S.U.A.)

— 11 februarie 1991 —

Domnule Președinte, Doamnă Brodie, Doamnelor și Domnilor,

Este pentru mine o mare plăcere să mă găsec astăzi ca oaspete al D-voastră având cinstea de a participa la programul D-voastră „Istoria în viață”.

Știu bine, Domnule Președinte Brodie, cât de mult v-ați străduit pentru organizarea acestei vizite și am dori să afluți că apreciez adânc aceste eforturi.

În aceste zile Statele Unite și coaliția din care fac parte înfruntă încă o dată amenințarea unui dicator totalitar.

Ca urmare a unui război devastator provocat de Germania nazistă, Europa de Est a fost sacrificată ambițiilor ucigătoare ale lui Stalin.

În perioada pre-comunistă, țara mea cunoștea tot atât de deplin ca și a D-voastră importanța educației pentru întemeierea unei adevărate societăți civile.

Reconstrucția economică, cu ajutor din Apus, trebuie să aibă loc în cadrul unei guvernări legitime și democratice, preocupate de protecția drepturilor omului.

Există soluții. Eu rămân optimist. România are bogății naturale, locuitorii ei sunt inteligenți, hotărâți și capabili.

Centrul de făcut? Acum un an aveam o licărire de speranță. Apoi am realizat că același sistem, despre care credeam cu toții că fusese înfăptuit în timpul acelor câteva zile de nădejde, a rămas încă la locul lui.

Reconstrucția economică, cu ajutor din Apus, trebuie să aibă loc în cadrul unei guvernări legitime și democratice, preocupate de protecția drepturilor omului.

Pentru generațiile noastre viitoare, pentru însăși supraviețuirea noastră, nu mai putem îngădui ca interese pe termen scurt să determine judecățile politice și deciziile în domeniul relațiilor internaționale.

Nu e de prisos a repeta, oricât de des, că sistemele totalitare sau capabile de a evolua în sens totalitar nu trebuie sprijinite în nici un fel și pentru nici un motiv.

Domnule Președinte, Doamnelor și Domnilor, deoarece speranțele omnirii într-un viitor strălucit pot prinde rădăcini doar în solul rodnic al libertății și se pot dezvolta numai datorită unui sistem de educație solid întemeiat pe valorile care au creat măreția acestei națiuni.

Cu stimă

ZSAKO ELISABETA Cluj-Napoca

21 februarie 1991 (primită la redacție la 15 martie)

Cărți mai mult decât necesare

De mult mă preocupă un gând, o propunere pentru reducerea sau chiar anihilarea efectelor urii interetnice din țara noastră.

Vă spun, m-am gândit de mult, dar îndemnul l-am primit auzind-văzând inter-pelarea d-lui senator R. Vulpeșcu.

noaste tot ce au făcut strămoșii noștri mai apropiați sau mai îndepărtați! Dl. Motiu, în prezentarea evenimentelor din Tg. Mures vorbește de distrugerea comunelor din Tara Motilor și omorarea a zeci de mii de români de către unguri, în 1848.

Este necesară editarea în același volum a unor studii, care să aprobe aportul Ardealului în istoria culturii celor două popoare!

dat seamă de rolul extraordinar al ardelenilor în dezvoltarea culturii române, cu toate că se spune că au trăit în cruntă asuprire națională.

În același timp, dacă studiem istoria culturii maghiare, de asemenea ne vom da seama câte valori își au izvorul în pământul ardelenesc.

de situația economică politică, de drept etc. care împarte Europa în diferite țări. Ardealul este al nostru, al tuturor, care ne-am născut pe acest pământ, care trăim și vrem să fim fericiți pe acest pământ.

Noi dorim o viață pasnică, fericească și bunăstare pentru toți „oameni buni” pentru aceasta este necesar să ne cunoaștem reciproc și să învățăm să ne respectăm reciproc.

Vă rog, ajutați-ne prin a căsi istorici lucrați și de bune intenții pentru realizarea unei asemenea cărți!

